

Jaarverslag Financieel Toezicht 2021-2022

Waarom financieel toezicht

Financieel toezicht helpt gemeenten bij het bevorderen van een gezonde financiële huishouding en biedt daarmee meerwaarde aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Financieel toezicht is een wezenlijk onderdeel van de 'checks and balances' binnen het openbaar bestuur en draagt hiermee bij aan het voorkomen dat een gemeente niet meer in staat is financiële tekorten zelf op te lossen.

Een gemeente die toch nog in financiële moeilijkheden komt, kan op grond van Artikel 12 Financiëleverhoudingswet bij het ministerie van BZK een beroep doen op de collectieve middelen in het gemeentefonds. Iedere gemeente betaalt dan mee aan de financiële problemen van deze gemeente. Het belang van het financieel toezicht ligt dus bij de gezamenlijkheid van gemeenten.

De insteek van ons toezicht is proportioneel en risicogericht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar ons **Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK)** en naar de onlangs in maart 2022 door ons vastgestelde **Gemeenschappelijk Toezichtkader voor gemeenschappelijke regelingen**. Met deze rapportage wordt inzicht gegeven in de werkzaamheden in 2021 rondom het financieel toezicht op de begrotingen 2022 en de jaarrekeningen 2020 van de Zuid-Hollandse gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Ook wordt een doorkijk gegeven naar de huidige stand van zaken in 2022.

Algemeen beeld

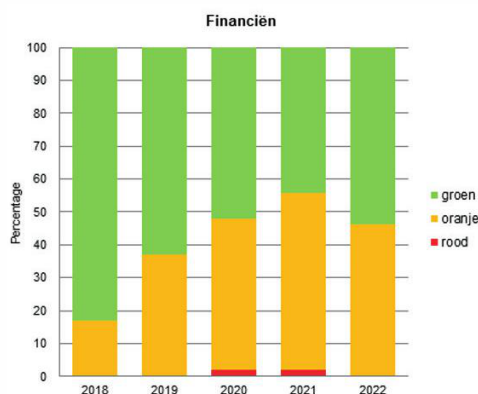
Het jaar 2021 was een bewogen jaar, waarin gemeenten in de coronacrisis de zeilen hebben bijgezet om stijgende tekorten binnen het sociaal domein het hoofd te kunnen bieden. Extra bezuinigingen bleven in veel gevallen noodzakelijk en lopende bezuinigingen dienden te worden gerealiseerd. Er heerste veel onzekerheid over eventuele aanvullende Rijksbijdragen die de tekorten in de jeugdzorg zouden moeten compenseren. Deze onzekerheid bestaat nog steeds, aangezien het regeerakkoord uitgaat van een aanvullende bezuiniging oplopend tot € 0,5 miljard in 2025. Wel heeft een extra uitkering in 2022, waarvan wordt verwacht dat deze met aflopende bedragen wordt doorgezet vanaf 2023 (het nieuwe kabinet moet hierover nog beslissen), de redding betekend voor veel gemeenten. Hierdoor is het aantal gemeenten dat in onze risicoanalyse 'groen' scoort toegenomen.

Alle gemeenten hebben een sluitende begroting of een sluitende meerjarenraming weten op te leveren, waardoor voor geen van de gemeenten verscherpt (preventief) toezicht van toepassing is. Voor de komende jaren liggen er echter nog wel flink wat risico's op de loer.

In 2026 komt de opschalingskorting in volle omvang terug voor een bedrag van € 1,0 miljard. Dit is een korting op de uitkering gemeentefonds aan gemeenten vanwege de eerder beoogde maar niet gerealiseerde gedwongen samenvoeging van gemeenten tot een minimum van 100.000 inwoners. Deze korting was bevroren tot en met 2025. In de uitkering uit het gemeentefonds zit vanaf 2026 ook een korting waarmee vooruit wordt gelopen op een eventueel eigen gemeentelijk belastinggebied. Aangezien dit eigen belastinggebied nog niet bestaat, levert dit in eerste instantie grote tekorten op bij gemeenten. Hier bovenop komt in 2023 de herijking van de verdeling van het gemeentefonds, welke in het bijzonder negatief uitvalt voor de Zuid-Hollandse gemeenten.

Ook de oorlog in Oekraïne en de gevolgen hiervan op de wereldwijde economie zullen naar verwachting een grote weerslag hebben op de overheidsfinanciën. Nu al zijn de effecten in de inflatiecijfers en de verhoogde prijzen voor grondstoffen te zien. Dit heeft ook effect op de gemeentefinanciën, waarbij u kunt denken aan hogere uitgaven bij infrastructurele projecten. We volgen de ontwikkelingen aandachtig.

Er is één gemeenschappelijke regeling (GR) onder preventief toezicht geplaatst. In december 2021 is het herstelplan goedgekeurd en het preventief toezicht opgeheven. Daarmee staan alle GR'en in het jaar 2022 onder repressief (regulier) toezicht.

*	2018	2019	2020	2021	2022
Groen	83	63	52	44	54
Oranje	17	37	46	54	46
Rood	0	0	2	2	0
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

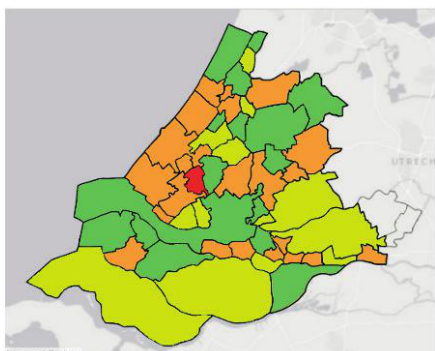
Groen: 2022 en 2025 structureel in evenwicht
Oranje: 2022 of 2025 structureel in evenwicht
Rood: 2022 en 2025 niet structureel in evenwicht

*Alles uitgedrukt in percentage van 52 gemeenten.

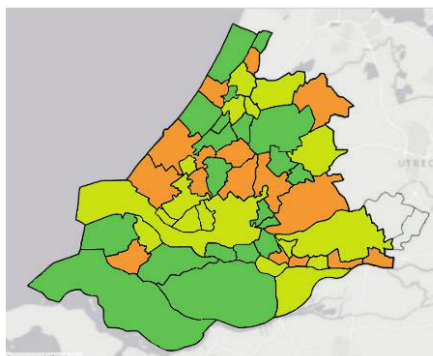

Risicoprofiel gemeenten begroting 2021

Voor het bepalen van de intensiteit van het toezicht werken we met een uitgebreider risicoprofiel per gemeente. Dit geeft aan welke onderdelen van een gemeentebegroting meer of minder aandacht nodig hebben en hoe risicovol de gemeente in totaliteit is. Bij de begrotingen 2022 zien we ten opzichte van 2021 dat het aantal oranje gemeenten is afgenomen van 22 naar 15 en het aantal groene gemeenten is toegenomen van 16 naar 20. Dit is voor het grootste deel te verklaren door de extra bijdrage die het Rijk in 2022 toevoegt aan het gemeentefonds voor de tekorten jeugdzorg en de verwachting dat dit na 2022 doorzet. Hierdoor zijn gemeenten in staat geweest positievere structurele saldi te presenteren in begroting en meerjarenraming. Daarnaast zijn de effecten zichtbaar van reeds eerder ingezette bezuinigingen. De inkomsten van de verkoop van de aandelen van Eneco heeft voor een aantal gemeenten een positief effect gehad op het eigen vermogen.

Figuur 1 Risicoprofielen begroting 2021

Figuur 2 Risicoprofielen begroting 2022

Herindelingen en grenscorrecties

Herindeling Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne

De gemeenten Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne fuseren per 1 januari 2023. Het herindelingsontwerp is op 16 december 2020 door de drie raden vastgesteld. Met ingang van de vaststelling vallen de drie gemeenten van rechtswege onder het preventief Arhi-toezicht. Dit houdt in dat een aantal categorieën van (financiële) besluiten van de gemeenten onze goedkeuring behoeven. Hiermee wordt de financiële positie van de nieuw te vormen gemeente bewaakt. Voor uitvoering van het preventief Arhi-toezicht zijn werkaafspraken gemaakt met de drie gemeenten. In totaal zijn zestig raadsvoorstellen ter goedkeuring aan GS voorgelegd. Dit ging gepaard met diverse bestuurlijke overleggen. Gedeputeerde Zevenbergen heeft daarbij tweemaal een raad te woord gestaan. Het preventief Arhi-toezicht blijft van kracht tot de herindelingsdatum op 1 januari 2023.

Begrotingsscans

Inzicht in de financiële positie is belangrijk. In begrotingsscans wordt op hoofdlijnen gepresenteerd op welke gebieden een gemeente meer of minder geld uitgeeft dan referentiegemeenten.

In 2021 hebben we begrotingsscans gemaakt voor zeven gemeenten. De begrotingsscans voor de gemeenten Krimpen aan den IJssel en Sliedrecht zijn op ambtelijk niveau ingezet. De begrotingsscans voor Delft, Oegstgeest en Rijswijk zijn aan het college aangeboden met het verzoek om onze adviezen met de raad te bespreken. Bij de gemeenten Midden-Delfland en Leiden hebben we (online) een presentatie aan een raadscommissie gegeven. Sommige gemeenten hebben door de begrotingsscan beter inzicht gekregen in de lasten en baten per taakveld, terwijl andere gemeenten een bevestiging hebben gekregen van hun vermoedens hierover. Het aantal

begrotingsscans zal afnemen nu we voor de gemeenten met de laagste risicoscores een begrotingsscan hebben gemaakt. Deze gemeenten moeten eerst de gelegenheid krijgen onze aanbevelingen op te volgen voordat we weer een nieuwe scan kunnen maken.

De extra aandacht voor de intakegesprekken met de gemeenten heeft nog niet in alle gevallen geleid tot een bestuurlijke bespreking binnen de gemeente. In 2022 gaan we nog strakker sturen op het vastleggen van afspraken hierover. Het ministerie van BZK heeft een nieuwe website die gemeenten sinds kort veel grafische informatie biedt. Naast onze begrotingsscans kunnen gemeenten hiervan gebruik maken. Inmiddels zijn wij bezig met het doorontwikkelen van de begrotingsscans, waarmee het accent verschuift van een momentopname naar inzicht in meerjarige ontwikkelingen.

Gemeenschappelijke regelingen

In 2022 werken de Zuid-Hollandse gemeenten in 56 gemeenschappelijke regelingen (GR'en) samen. Op basis van de begroting 2022 werd de GR Avres onder preventief (verscherpt) toezicht geplaatst. In december 2021 is het herstelplan goedgekeurd en het preventief toezicht opgeheven. Daarmee staan alle GR'en in 2022 onder repressief (regulier) toezicht. Om tot een sluitende begroting te komen hebben diverse GR'en de deelnemersbijdrage verhoogd of bezuinigingen getroffen. Het financieel toezicht op GR'en is in maart 2022 vastgelegd in het Gemeenschappelijk Toezichtkader gemeenschappelijke regelingen (GTK GR'en). Dit toezichtkader is opgesteld door het landelijk overlegorgaan waarin de provincies het financieel toezicht met elkaar afstemmen. Het kader zal formeel met ingang van de begroting 2024 gaan gelden.

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is gewijzigd. Diverse aanpassingen moeten de positie van raadsleden versterken en de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen verbeteren. Zo kunnen raadsleden straks een raadscommissie instellen, kan er voortaan onderzoek worden gedaan naar het gevoerde beleid door het algemeen bestuur van een GR, komt er een actieve informatieplicht en wordt het recht van enquête ingesteld. Daarnaast worden de wettelijke termijnen voor de begrotingscyclus aangepast waardoor raden meer tijd krijgen om hun zienswijze te geven. Het wetsvoorstel is inmiddels behandeld in de Tweede Kamer en vastgesteld in de Eerste Kamer. De wijziging moet vanaf 1 juli 2022 in werking treden. Voor het aanpassen van bestaande regelingen geldt een implementatieperiode van twee jaar.

Leren en netwerken

Financieel toezicht wordt uitgevoerd in nauw contact met gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. In de Agenda Toekomst van het Toezicht staat dat goed toezicht het lerende vermogen van zowel toezichtontvanger als -houder dient. Hier dragen wij aan bij door het organiseren van ambtelijke themasessies genaamd 'Focus op Financiën'. In 2021 zijn een drietal digitale themasessies georganiseerd. Financieel Toezicht heeft samen met Bestuurlijke Zaken aandacht gegeven aan de **beleidsvrije ruimte en financiële positie van gemeenten**. In juni is een bijeenkomst georganiseerd over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door colleges. Gemeenten moeten vanaf het verslagjaar 2022 zelf in de jaarrekening verantwoording afleggen over de rechtmatigheid van het

gevoerde bestuur. Tot slot gaven we aandacht aan het thema 'wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen' dat op 1 juli 2022 in werking treedt om de Zuid-Hollandse gemeenten en gemeenschappelijke regelingen te helpen om zich hierop voor te bereiden. We hebben gemerkt dat de digitale bijeenkomsten veel deelnemers (gemiddeld 140 personen) aantrekken. De thema's zijn goed ontvangen door de deelnemers. Voor het thema 'structurele en incidentele baten en lasten' in april 2022 was veel animo. Daarom zullen we in juni hier een vervolg aan geven. Naast digitale bijeenkomsten willen we ook weer fysieke bijeenkomsten organiseren. We vinden het belangrijk om te faciliteren in netwerkmogelijkheden voor gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen waardoor ervaringen van deelnemers met elkaar worden gedeeld.

Sociaal domein

In 2015 werden de taken in het sociaal domein en het bijbehorende budget naar gemeenten overgeheveld. Daarbij werd een structurele efficiencykorting op het jeugdzorgbudget meegegeven die in drie jaar tijd opliep naar € 450 miljoen (15%) vanaf 2017. Vanaf 2017 begonnen steeds meer gemeenten tekorten in het sociaal domein te ervaren en dan met name in het subdomein jeugd. Dit leidde ertoe dat toenmalig minister van VWS de Jonge een toezegging deed in de Tweede Kamer om een reeks verdiepende onderzoeken uit te laten voeren om van signalen naar feiten te komen. In de tussentijd stelde het kabinet eenmalig € 1 miljard beschikbaar voor de periode 2019-2021 en later nog eens € 0,3 miljard voor 2022.

In aanloop naar de uitkomsten van de onderzoeken hebben meerdere gemeenten en provincies de noodklok geluid over de tekorten in het sociaal domein, met name de jeugdzorg. Ook wij als provincie Zuid-Holland hebben meerdere malen onze zorgen geuit over de tekorten in het sociaal domein en het kabinet opgeroepen om met passende compensatie te komen.

Eind 2020 verscheen het rapport van onderzoeksbureau AEF naar het structureel benodigd budget jeugdzorg. Het onderzoeksbureau stelt dat gemeenten in 2019 gezamenlijk € 1,6 - 1,8 miljard tekort kwamen en geeft ook een oorzaak voor dit tekort: stijgende lasten als gevolg van achterblijvende uitstroom en langere en duurdere trajecten in combinatie met een gelijkblijvend budget. Het bestuurlijke proces dat op het rapport van de AEF volgde leidde tot onvoldoende resultaat. Daarom besloot de VNG arbitrage te roepen. Een commissie van wijzen deed in juni 2021 een

uitspraak en stelde dat het Rijk het feitelijke tekort op de uitgaven voor de jeugdzorg moet compenseren. Deze compensatie kan in de jaren daarna verminderd worden met de maatregelen uit een nog op te stellen Hervormingsagenda. In juni 2021 besloot het kabinet de uitspraak over te nemen en voor 2022 € 1,3 miljard extra beschikbaar te stellen bovenop de eerdere € 0,3 miljard voor 2022. Begin januari bleek echter dat het kabinet in het regeerakkoord uitgaat van een extra structurele bezuiniging op de jeugdzorg van € 0,1 miljard in 2024 en € 0,5 miljard vanaf 2025. Dit leidde tot verontwaardiging bij gemeenten die vervolgens de samenwerking met het rijk in het kader van de Hervormingsagenda stopzette. Ook uit andere hoeken kwam kritiek. De eerste kamer stemde in met een motie waarin het kabinet wordt opgeroepen om de bezuiniging terug te draaien.

Naast de tekorten op de uitgaven is transformatie hard nodig om de tekorten meer met maatregelen en minder met middelen op te lossen. Om gemeenten te helpen bij de inhoudelijke transformatie organiseerden wij in 2021 een reeks expertmeetings met als doel het delen van kennis en goede voorbeelden. In mei 2021 deelde de Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein van de VNG haar inzichten na 23 gemeenten te hebben onderzocht. Verder werden goede voorbeelden van onder andere de gemeente Zaltbommel gedeeld. Tijdens de tweede expertmeeting in oktober 2021 bespraken we met de arbitragecommissie en de wethouder van de gemeente Katwijk wat gemeenten nu al kunnen doen om zich voor te bereiden op de Hervormingsagenda. Deze bijeenkomst kreeg in november 2021 een bestuurlijk vervolg waarbij de arbitragecommissie, de gemeente Barendrecht en voormalig Tweede Kamerlid op dit dossier hun kennis en ervaring deelden.

Algemene uitkering gemeentefonds

De afgelopen jaren hebben schommelingen in het accres (de toe- of afname van het gemeentefonds) en de doorwerking hiervan op de gemeentelijke begrotingen onrust veroorzaakt. Vanwege de coronacrisis is met de VNG afgesproken de accres voor 2020 en 2021 te bevriezen. Voor 2022 laat het accres een voordeel zien ten opzichte van het in de meicirculaire geraamde accres. Ook de accrestranches in de jaren na 2022 worden naar boven bijgesteld.

In het regeerakkoord is opgenomen dat de gemeenten in 2022 tot en met 2025 meer gelden vanuit het gemeentefonds ontvangen. Vanaf 2026 wordt dit echter beperkt. De daling in 2026 komt o.a. doordat de oloploop van de opschalingskorting voor gemeenten voor deze kabinetsperiode is geschrapt, maar vanaf 2026 in de boeken blijft staan. In lijn met de uitspraak van de commissie van wijzen wordt additionele financiering voor jeugdzorg beschikbaar gesteld. Vanaf 2024 worden in aanvulling op de huidige hervormingsagenda extra beleidsmaat-

regelen in de jeugdzorg genomen die moeten lijden tot een besparing in 2024 en 2025.

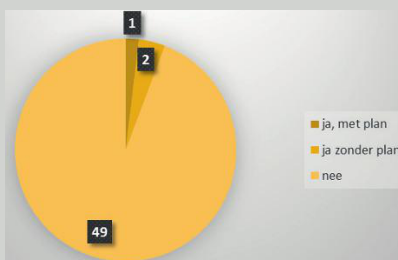
In het regeerakkoord is een aantal fondsen buiten de zogenaamde "trap-op-trap-af" systematiek gehouden wat nadelig uitpakt voor de omvang van het gemeentefonds. Deze normeringssystematiek van het gemeentefonds wordt in de nieuwe kabinetsperiode herzien. Doel is een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en het vergroten van de autonomie. Hierbij wordt de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken.

Het ministerie van BZK doet een onderzoek naar een herverdeling van het gemeentefonds. Het voorstel is voorgelegd aan de Raad voor het Openbaar (ROB) die, net als de VNG, zware kritiek hierop heeft. De gevolgen van de herverdeling van het gemeentefonds kunnen grote impact hebben op de gemeentefinanciën. De beoogde invoerdatum is 1 januari 2023.

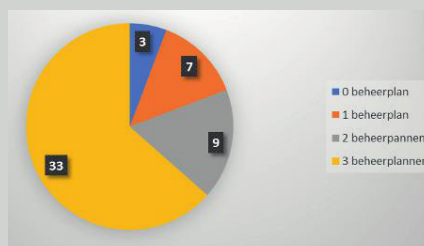
Onderhoud kapitaalgoederen

Het onderhoud en beheer van de kapitaalgoederen zijn van belang, omdat ze invloed hebben op het woonklimaat van een gemeente en omdat ze een groot deel van het gemeentebudget in beslag nemen. Door middel van beheerplannen wordt het door de gemeente bepaald beleid uitgevoerd. In de actuele beheerplannen (maximaal vijf jaar oud) worden de kosten voor onderhoud inzichtelijk gemaakt. Wanneer het onderhoud niet volgens de beheerplannen wordt uitgevoerd kan er achterstallig onderhoud ontstaan. Dit kan leiden tot onveilige situaties en tot een negatief effect op de financiële positie van de gemeente. Om dit te voorkomen toetsen wij de realiteit van de

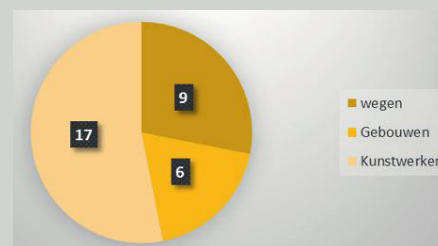
ramingen en de actualiteit van met name de verplichte beheerplannen voor wegen, gebouwen en kunstwerken. In de begroting 2022 zijn bij 19 van de 52 gemeenten 1 of meer plannen niet actueel tegenover 13 gemeenten van vorig jaar. Verder is er ook sprake van achterstallig onderhoud bij 3 gemeenten tegenover 6 van vorig jaar. Bij 1 gemeente is hiervoor een herstelplan opgesteld en bij 2 gemeenten niet. De toename van het aantal niet actuele beheerplannen heeft niet geleid tot meer achterstallig onderhoud. Het actueel zijn van de beheerplannen is echter een belangrijk item, waar we aandacht voor blijven vragen in onze toezichtsbrieven.

Achterstallig onderhoud

Achterstallig onderhoud

Niet actuele beheerplannen

Woonlasten

Op de site van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) is te lezen dat de gemeentelijke woonlasten in 2022 voor eigenaar-bewoners in Zuid-Holland € 923,00 bedragen. Landelijk is dit € 904,00. Ten opzichte van 2021 is dit een stijging van 3%. Dit is aanmerkelijk lager dan de inflatie die voor 2022 op dit moment op 5,2% wordt berekend. De ozb stijgt met 3,6%. De waarde van een gemiddelde woning steeg het afgelopen jaar 9,5%. Dit betekent echter niet dat huishoudens ook 9,5% meer kwijt zijn aan de ozb. Gemeenten verlagen namelijk over het algemeen hun tarief.

De rioolheffing is gemiddeld 1,7% hoger dan vorig jaar.

De afvalstoffenheffing stijgt gemiddeld met 3,2%. Deze stijging is beperkter dan de afgelopen jaren toen de stijging vaak hoger was dan 5%.

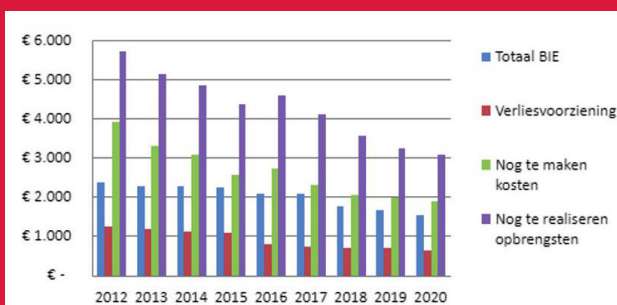
Huishoudens met een huurwoning betalen in 2022 gemiddeld € 424,00 euro aan de gemeente. Dat is 2,4% meer dan vorig jaar. In Zuid-Holland betalen de huurders € 455,00.

Voor een gedetailleerd beeld per gemeente verwijzen wij naar de Atlas van de lokale lasten 2022 te vinden op coelo.nl

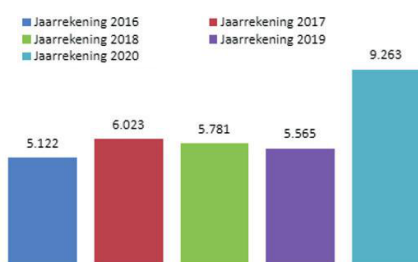

Grondexploitaties

Uit de grafiek blijkt dat de Bouwgronden in Exploitatie (BIE) nog steeds dalen. Dit wil zeggen dat het in grondexploitaties geïnvesteerd vermogen afneemt. De dalende trend komt voornamelijk door het passievere grond(aankoop)beleid dat gemeenten in de afgelopen jaren hebben gevoerd als gevolg van de financiële crisis van 2008. De omvang van de grondvoorraad neemt vanaf 2018 versneld af. Dit lijkt te zijn veroorzaakt door meer verkoop van gronden als gevolg van de aangetrokken woningmarkt. De daling van de nog te realiseren verkopen en de nog te maken kosten ondersteunen het hiervoor geschetste beeld. Het geïnvesteerd vermogen daalt echter minder snel dan de nog te realiseren opbrengsten. Dit betekent dat er ook nog moet worden geïnvesteerd (in bijvoorbeeld bouw- en woonrijp maken) om de verkopen te realiseren. Ook kunnen nieuwe (deel)exploitaties worden geopend. Het totaal van de voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties blijft al een aantal jaren redelijk stabiel. Voor de verwachte tekorten zijn voorzieningen getroffen.

Ontwikkelingen Grondexploitaties

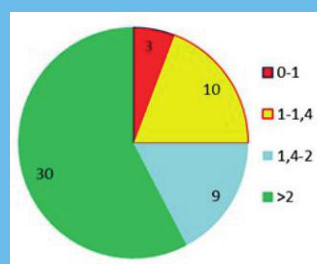

Ontwikkeling eigen vermogen

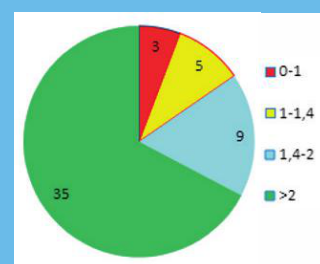
Bij 43 van de 52 gemeenten is het eigen vermogen in 2020 gestegen. Bij een aantal gemeenten was de stijging zeer sterk. Dit komt door de verkoop van de aandelen Eneco. Zo is het eigen vermogen van Rotterdam gestegen met een kleine € 1,3 miljoen tot ruim € 2,4 miljard.

Weerstandsvermogen

Op basis van de begroting 2022 blijkt dat de weerstandsratio van 49 gemeenten hoger is dan 1,0 (voldoende). De weerstandsratio geeft de verhouding weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het op basis van een risico-inventarisatie bepaalde benodigde weerstandsvermogen. In de begroting 2021 betrof dit eveneens 49 gemeenten. Er is in 2022 wel een verschuiving zichtbaar van 5 gemeenten meer in de categorie 'hoger dan 2' en 5 gemeenten minder in de categorie '1 tot 1,4'. Er zitten meer gemeenten in de 'groene zone'. Bij 27 gemeenten is de weerstandsratio toegenomen en bij 25 gemeenten is de weerstandsratio afgenomen.

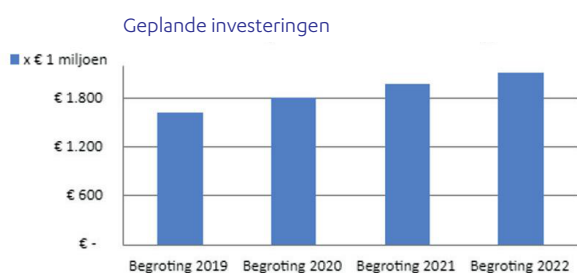
Weerstandsratio 2021

Weerstandsratio 2022

Investerings

De geplande investeringen nemen al een aantal jaren toe in omvang. De stijgingen zijn hoger dan het inflatiepercentage. Ook in de meerjarenraming tot en met 2024 zien we hogere investeringen ten opzichte van vorige begrotingen. De stijging in 2020 kan te maken hebben met nieuwe wensen als gevolg van de verkiezingen in 2019. Andere oorzaken voor de jaarlijkse stijging kunnen zijn de opleving van de economie, uitgestelde investeringen na eerdere bezuinigingen en extra investeringen door de verkoop van Eneco aandelen. Eén specifieke oorzaak is moeilijk aan te geven. Hiertegenover kunnen we stellen dat de coronapandemie en de hoge uitgaven aan het sociaal domein hoogst waarschijnlijk hebben gezorgd voor een dempend effect op de groei van de investeringen. Investerings leiden tot een lange termijn verbinding in de vorm van rente en aflossing. Nieuwe investeringen, anders dan vervangingsinvesteringen, leiden daarom tot hogere structurele lasten voor gemeenten.

Wet- en regelgeving

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

De voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten waaraan de gemeenten en provincies moeten voldoen staan in het BBV. De commissie BBV geeft in notities aan op welke wijze bepaalde onderwerpen in de begroting verwerkt kunnen of moeten worden. Met ingang van het verslagjaar 2022 moet het college van burgemeester en wethouders een verantwoording over rechtmatigheid afgeven in plaats van de accountant. Naar aanleiding hiervan heeft de commissie BBV in 2021 de Kadernota rechtmatigheid 2022 en de Notitie Paragraaf bedrijfsvoering vastgesteld. Verder heeft zij de notitie Lokale heffingen vastgesteld. Het doel van deze notitie is inzicht te bieden aan raadsleden en meer specifiek duiding te geven aan vakspecialisten op het gebied van lokale heffingen. Daarnaast kunnen vragen worden gesteld aan de Commissie. Deze worden gepubliceerd op de website <http://www.commissiebbv.nl>. In de planning staat verder in de loop van 2022 actualisering van onder andere de Notitie Rente en de Notitie Risicomanagement.

Handreiking verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten

De begroting moet structureel in evenwicht zijn. Dit betekent evenwicht waarbij incidentele effecten niet mee worden gerekend. Met het oog hierop heeft de commissie BBV in 2018 de Notitie structurele en incidentele baten en lasten vastgesteld. Dikwijls wordt in de praktijk het onderscheid tussen incidenteel en structureel nog niet goed gemaakt, omdat het BBV geen scherpe definitie geeft van wat incidenteel en structureel is. Dit kan tot verschillende interpretaties leiden. Om meer duiding te geven van het BBV hebben de toezichthouders van de twaalf provincies de **Handreiking verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten** opgesteld. Dit is een verduidelijking van de door de commissie BBV opgestelde notitie en een aanvulling op hetgeen wij in het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 'GTK 2020 Gemeenten' opgenomen hebben. De handreiking is ambtelijk met alle gemeenten in Zuid-Holland gedeeld.

Toezicht op de waterschappen

De provincie oefent ook het financieel toezicht uit op drie in Zuid-Holland gelegen waterschappen (Hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard en het waterschap Hollandse Delta) en één Interprovinciaal waterschap samen met de provincie Noord-Holland (Hoogheemraadschap van Rijnland). Het toezicht op de waterschappen heeft andere aandachtsgebieden dan het toezicht op gemeenten. Bij de waterschappen zijn de aandachtspunten met name de schuldpositie, de investeringsopgave, het verloop van de reserves en de hoogte van de tarieven. Onder andere door de klimaatsverandering is een stijging van investeringen te zien waardoor de tarieven stijgen. Bij het toezicht op de waterschappen is onze rol anders dan bij gemeenten. Een waterschap kan namelijk niet door GS onder preventief toezicht worden geplaatst.

Klanttevredenheidsonderzoek

In 2021 is een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Dit doet Financieel Toezicht iedere twee jaar. De gemiddelde score van de klanttevredenheid die de gemeenten aan Financieel Toezicht toekennen is 7,5. Hierbij geven diverse gemeenten aan dat zij het contact met financieel toezicht als prettig ervaren en dat contactpersonen goed bereikbaar zijn en snel terugbellen. Persoonlijk contact wordt hierbij gewaardeerd. Het advies van de toezichthouders wordt als kundig ervaren, waarbij goed wordt gecommuniceerd. De werkrelatie met financieel toezicht is prettig en men weet elkaar goed te vinden.

Ook Financieel Toezicht streeft naar 'elke dag beter'. Daarom geven wij gehoor aan de aanbevelingen over het versterken van de kracht: synergie (best practices in diverse vormen). In een handreiking is een verzameling van goede voorbeelden opgesteld voor de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. We zorgen voor regelmatige afstemming met onze contactpersonen, zodat de interne discussies in de gemeenten in goede banen worden geleid. Verder ondersteunen we de gemeenten zoveel als mogelijk met het opstellen van begrotings-scans en met onder andere de lobby naar het Rijk over de kosten van Jeugdzorg, dat breed is ingezet.

Wat doet financieel toezicht?

Jaarlijks bepalen GS op basis van de begrotingen van de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen welke vorm van toezicht het komend jaar van toepassing is. Kan de gemeente of gemeenschappelijke regeling haar begroting het komend jaar direct uitvoeren (repressief toezicht) of heeft de begroting eerst goedkeuring nodig van GS (preventief toezicht).

Repressief toezicht is standaard. De structurele lasten moeten gedekt zijn door structurele baten, en de ramingen in de begrotingen moeten reëel zijn. Financieel toezicht houden op de Zuid-Hollandse gemeenten is een dynamisch proces. Gedurende het jaar worden de gemeenten (financieel) risicogericht en proportioneel gevolgd in relatie tot de planning en control cyclus van de gemeenten. Ook bieden we begrotingsscans aan en organiseren we bijeenkomsten ten behoeve van het 'leren en netwerken'.

Preventief toezicht is uitzondering en wordt ingesteld als niet voldaan wordt aan het criterium structureel en reëel evenwicht. De begroting en de daaropvolgende wijzigingen moeten eerst worden goedgekeurd door GS, voordat deze kunnen worden uitgevoerd. Zolang de begroting niet is goedgekeurd, mag de gemeente geen verplichtingen aangaan of uitgaven doen, zonder voorafgaande toestemming van GS. Ter ondersteuning van het herstelplan van de gemeente kan er een begrotingsscan worden gemaakt. Preventief toezicht kan ook worden ingesteld als niet is voldaan aan de wettelijke inzendtermijnen.